

Grażyna Szelańska, Krystyna Szelańska,
Historia Norwegii XIX i XX wieku,
Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2019, 624 ss.

Polski czytelnik zainteresowany historią Norwegii do niedawna nie miał dostępu do wielu publikacji. Z wyjątkiem dość krótkiego i niewyczerpującego tematu opracowania *Zarys dziejów Norwegii* Andrzeja Berezy-Jarocińskiego z 1991 roku (a zatem sprzed blisko 30 lat!) brak było w języku polskim monografii, które ukazywałyby całościowy obraz historii tego kraju. Dopiero w 2019 roku ukazały się dwie pozycje wypełniające tę lukę, a zarazem uzupełniające się nawzajem pod względem okresów historycznych, na których się koncentrują: *Historia Norwegii (do roku 1814)* Janusza Małłka oraz *Historia Norwegii XIX i XX wieku* Grażyny i Krystyny Szelańskich.

Jak wskazuje tytuł drugiej z tych pozycji, autorki postanowiły skupić się na historii najnowszej, tzn. na XIX i XX wieku, jednak omawiają również pokrótce dzieje wcześniejsze, bez których dalszy proces historyczny mógłby być trudny do zrozumienia. Zgodnie z tymi założeniami książka dzieli się na trzy części. Część pierwszą, najkrótszą, stanowi skrót historii Norwegii do początku XIX wieku. Zasadniczy segment książki zajmują pozostałe dwie części, dotyczące kolejno wieku XIX i XX – przy czym cezury czasowe nie są wyznaczone dokładnie na kalendarzowych przełomach wieków, ale na zasadniczych dla dziejów Norwegii wydarzeniach: przejściu spod panowania duńskiego do unii ze Szwecją w 1814 roku i uzyskaniu pełnej niepodległości w 1905 roku. W podejściu do tematu autorki postawiły sobie za zadanie przede wszystkim wyjaśnienie pewnych specyficznych cech społeczeństwa norweskiego poprzez ukazanie jego długotrwałego rozwoju historycznego. Aby lepiej spełnić to zadanie, książka koncentruje się na historii społecznej, gospodarczej i kulturowej oraz na kształtowaniu się tożsamości narodowej, natomiast mniej na historii *stricto* politycznej. Wiele miejsca poświęcono więc tematom takim jak: przemiany struktury społecznej i gospodarczej, rozwój instytucji państwowych i społecznych, emancypacja i równouprawnienie kobiet, kultura czy specyficzna dla społeczeństwa norweskiego kwestia językowa, nierozłącznie związana z kształtowaniem się tożsamości narodowej Norwegów w relacji z silniejszymi skandynawskimi sąsiadami (szczególnie z Danią). Na uznanie zasługuje również zwrócenie uwagi na kwestię rodzimych mniejszości, Saamów i Kwenów, i często problematycznego traktowania ich przez władze norweskie. Historia Norwegii jest zarazem postawiona w kontekście wydarzeń zachodzących

w tym samym czasie w innych krajach skandynawskich i do pewnego stopnia europejskich. Jedynie poziom globalny, na który zwraca się coraz większą uwagę we współczesnej historiografii, jest zarysowany w niewielkim stopniu, na przykład poprzez kilka odniesień do handlu z duńskimi koloniami w pierwszej części książki (s. 32–33), a mógłby zostać wyraźniej wydobyty, chociażby w kontekście roli handlu dalekomorskiego w rozpadzie unii norwesko-szwedzkiej w 1905 roku (np. Angell 2015). Poza tym jednak temat historii Norwegii XIX i XX wieku jest potraktowany w książce wielostronnie i wyczerpująco.

Historia Norwegii... oparta jest na dużej liczbie źródeł norweskojęzycznych; autorki wymieniają w bibliografii niewielką liczbę źródeł w języku angielskim i pomijają zupełnie te w innych językach. Brak jest również (trudno powiedzieć, czy jedynie nie zostały wymienione, czy też w ogóle użyte) archiwów i źródeł pierwotnych, z wyjątkiem internetowych encyklopedii i słowników, materiałów statystycznych i dokumentów związanych z pracami norweskiego parlamentu. Dziwi też nieco, że w przeglądzie literatury dokonany w początkowej części książki (s. 18–21) bardzo powierzchownie potraktowano publikacje pochodzące od skandynawistów z ośrodka gdańskiego, pracujących nad tematyką społeczeństw i kultury skandynawskiej (np. Kubka 2004). Skrótowe potraktowanie bibliografii, jak również stosunkowo niewielka liczba przypisów może sugerować, że książkę autorki kierują do zwykłego, a niekoniecznie naukowego odbiorcy – temu jednak zdaje się przeczyć dość gęsty język narracji. Z pewnością *Historia Norwegii...* sprawdzi się natomiast jako podręcznik dla studentów czy wprowadzenie do tematu dla amatorów skandynawskiej historii.

Książka uzupełniona jest ilustracjami i fotografiami, w tym barwnymi, a także mapami Norwegii we wklejkach okładki (niestety na jednej z nich, przedstawiającej Norwęgę i Skandynawię współczesną, nieprawidłowo zaznaczony został przebieg granic duńsko-niemieckiej i fińsko-rosyjskiej). Błędy wkradły się również w numerację rozdziałów w części drugiej: po rozdziale III zamiast rozdziału IV następuje rozdział II.

Podsumowując, *Historia Norwegii XIX i XX wieku* Grażyny i Krystyny Szlągowskich mimo pewnych niedociągnięć stanowi ważną na polskim rynku pozycję dla osób zainteresowanych najnowszą historią Skandynawii, zapełniającą istniejącą dotychczas w piśmiennictwie lukę.

Marta Grzechnik
Uniwersytet Gdański

Bibliografia

- Angell, S.I. (2015). The Consular Affairs Issue and Colonialism. W: K.A. Kjerland i B.E. Bertelsen (red.). *Navigating colonial orders: Norwegian entrepreneurship in Africa and Oceania*. New York: Berghahn, s. 153–172.
- Bereza-Jarociński, A. (1991). *Zarys dziejów Norwegii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kubka, A. (2004). *Podziały socjopolityczne w Norwegii w latach 1973–1997*. Gdańsk: Wydawnictwo UG.
- Małek, J. (2019). *Historia Norwegii (do roku 1814)*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.